

**Міністерство освіти та науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії
Ostwestfalen-Lippe University of Applied Sciences
(Вища Школа Оствесфаліє-Ліппе)**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали III Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

(м. Луцьк, 11–12 квітня 2019 р.)

**Луцьк
2019**

УДК 911.3:30/33(477.82)(082)
ББК 65.049(4УКР-4ВОЛ)я43
С 90

Рекомендовано до друку вченою радою географічного факультету
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 1.04.2019 р.)

Рецензенти: **Ковальська Л. Л.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Луцького національного технічного університету;
Лажнік В. Й. – кандидат географічних наук, професор кафедри міжнародних відносин і регіональних студій Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали III Міжнар. наук.-
С 90 **практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 11–12 квітня 2019 р.) / за ред.**
Ю. М. Барського, С. О. Пугача. – Луцьк, 2019. – 204 с.

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на III Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських, геодезичних та фотограмметричних досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(477.82)(082)
ББК 65.049(4УКР-4ВОЛ)я43

© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2019
© Колектив авторів, 2019

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ТА КАРТОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	7
Уль А., Мороз О. Об'єднання інтересів у галузі фотограмметрії та цифрової обробки даних в геодезичній вишукуваннях	7
Заставецька Л. Трансформація виробничої функції сільських поселень аграрного регіону в умовах зміни суспільних відносин	9
Король П. Перспективні напрямки розвитку математичної картографії	11
Бернадська Г., Лебич А., Цибульська А. Сутність поняття «туристична інфраструктура» та її складові	12
Потапова А., Горбач В. Стан та особливості сакральної географії в умовах сьогодення	15
Сидорчук С., Сосницька Я. До питання поняття «торговельне обслуговування»	17
ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛИНИ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ	20
Барський Ю., Гнип А. Аналіз ринку праці міста Володимир-Волинський	20
Бакалейко В., Маковецька Л. Депресивність сільських територій та особливості її прояву (на матеріалах Демидівського району Рівненської області).....	22
Голуб Г., Мельничук М. Аналіз ринку праці міста Ковель	25
Зінькевич М., Поручинська І. Вплив процесів відтворення населення на формування трудових ресурсів Рівненської області	26
Карпюк Т., Сосницька Я., Карпюк З. Сучасний стан та перспективи розвитку органічного сільського господарства регіону (на прикладі Волинської області) ...	28
Кольчак О.-М. Формування міського розселення в Західному регіоні України у ХХ – на початку ХХІ ст.	31
Маковецька Л., Геналюк Р., Сосницька Я. Сучасний стан вугільної промисловості України	34
Маковецька Л., Дідух О. Наукові підходи до класифікації засобів масової інформації	36
Маковецька Л., Кирилюк В. Сучасний стан процесів децентралізації у Луцькому районі	39
Маковецька Л., Сироватка О. Сучасний стан та реформування бібліотечної та клубної галузей Волинської області	40
Маковецька Л., Пахалюк С. Соціально-історичні чинники діяльності Дубенського цукрового заводу	42
Мельник О., Потапова А. Сучасний стан, причини та фактори міграційних процесів Волинської області	44
Міщенко О., Фенко В. Храмові комплекси Любомльського району Волинської області	46
Мосор В., Потапова А. Розлучення як аспект демографічної поведінки населення Волинської області	48
Погребський Т., Гречко І., Глушко С. Суспільно-географічні особливості захворюваності населення Волинської області на інфекційні хвороби	50
Погребський Т., Кошулинська Т., Глушко С. Основні демографічні фактори, що впливають на соціально-економічний розвиток міста Луцька	53
Поручинська І., Михайловська І. Сучасна медико-демографічна ситуація у Волинській області	55
Потапова А., Кошулинська Т. Сучасний стан ринку праці міста Луцьк	57

Потапова А., Петрук К. характеристика господарської діяльності ТзОВ «Городище»	60
Потапова А., Притулюк Л. Аналіз розвитку зернових культур України	61
Potapova A., Slabetska Yu. Social and Geographical Distribution of Production Potential of Volyn Region	63
Потапова А., Фідзіна К. Проблеми та перспективи розвитку машинобудівного комплексу України	65
Потапова А., Шкарупелова І. Аналіз сучасного стану трудових ресурсів України	67
Потапова А., Юрковська Ю. Стан ринку праці Волинської області	70
Притула І., Потапова А. Сучасний стан релігійної сфери Рівненської області ...	72
Пугач С., Петровець А. Територіальні особливості житлового фонду Рівненської області	73
Слащук А., Мельник М. Оцінка впливу трудової міграції на стан ринку праці Львівської області	75
Саган Я., Сосницька Я. Виробниче кластероутворення як чинник конкурентоспроможності регіону (на прикладі Волинської області)	77
Чубейко Т., Куява О., Поручинський В. Сучасні тенденції розвитку хмелярства в Україні	79
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНИХ УМОВ ТА РЕСУРСІВ ВОЛИНИ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ	81
Сивий М. Дослідження материкового зледеніння польськими науковцями на теренах Волино-Поділля у міжвоєнний період (1918–1939 рр.)	81
Бущук С., Міщенко О. Екологічні проблеми видобутку бурштину у Любешівському районі Волинської області	82
Коваль О., Мельнійчук М. Температурний режим Білоозерського масиву Рівненського природного заповідника	84
Кух К., Сосницька Я. Чинники що впливають на особливості формування продовольчої безпеки держави	87
Ліннік А., Вакулюк Л. Стратегія і перспективи контролю та охорони зелель в Україні	89
Ліщук Т., Вакулюк Л. Характеристика водних ресурсів Ківерцівського району ...	91
Павловська Т., Рудик О., Макарчук І. Поводження з відходами у Волинській області	93
Полянський С., Полянська Т. Запобігання ерозійним процесам ґрунтового покриву у Волинській області	96
Чижевська Л., Лавренчук О., Качаровський Р., Карпюк З., Антипюк О. Оцінка сучасного стану водних ресурсів Волині	98
Фесюк В., Кучер Г. Раціональне використання та охорона джерел басейну річки Прип'ять	101
Юрчук М., Вакулюк Л. Особливості земельного фонду Локачинського району ..	102
Ярош А., Вакулюк Л. Особливість земельних ресурсів Горохівського району ...	105
РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ВОЛИНИ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ ..	107
Бенедюк В., Філіпчук Д. Спортивно-розважальні та спортивні заклади м. Луцька	107
Бурдель М., Єрко І. Каучсерфінг: спосіб розміщення і стиль життя	109
Петрина О., Мазур І., Безсмертнюк Т., Мельнійчук М. Туристсько-рекреаційні ресурси Володимирецького району	110
Потапова А., Самоліук І. Перспективи туристичних можливостей малих історичних міст України	113

Питуляк М., Питуляк М. Основні напрямки і перспективи розвитку рекреаційно-туристичної галузі Борщівського району Тернопільської області	116
Слащук А., Якушик О. Розвиток етнотуризму в місті Луцьк	118
Чир Н., Качаровський Р., Єрко І., Антипюк О. Поштові відправлення як важливий елемент рекламно-інформаційної підтримки розвитку туризму Волинської області	119
РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ	122
Забарна Е. Децентралізація в Україні в контексті запровадження системи «регіональних студій»	122
Аверіхіна Т., Єгоров М. Адаптація стратегії підприємства виноробної промисловості в умовах ЗЕД	124
Аверіхіна Т., Ізбаш І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств	125
Аверіхіна Т., Нікульча О. Адаптація системи управління персоналом підприємства до умов функціонування на зовнішньому ринку	126
Аверіхіна Т., Чернієнко М. Шляхи підвищення конкурентоспроможності українських підприємств	128
Дмитрук Д., Сосницька Я. Оптимізація розвитку сільськогосподарських підприємств Львівської області	129
Задєсснцев О. Динамічні особливості доходів населення Сєвєродонецько-Лисичанської агломерації.....	132
Задорожнюк Н. Креативний потенціал як основа інноваційного розвитку регіону	135
Заставецька Л. Копчак С. Розвиток сфери послуг у селах Тернопільської області як вагомий чинник підвищення зайнятості сільського населення	136
Козакова О. Теоретико-методологічні засади регулювання регіонального ринку праці	138
Логвинова М. Особливості вікової та статевої структури внутрішньо переміщених осіб в Україні	140
Маковецька Л., Крикота О. Залізнична інфраструктура у формуванні транзитних потоків Волинської області	142
Маковецька Л., Цуз О. Фінансова самодостатність громад як результат муніципальної реформи	145
Маковецька Л., Швець А. Процес формування національного бренду «Україна»	147
Підвальна О., Пугач С. Особливості сучасної територіальної реформи: розвиток, досягнення та актуальні проблеми на прикладі Колківської ОТГ	149
Поручинська І., Ковальчук Т., Швед Ю. Структурні особливості ринку фармацевтичних товарів в Україні	151
Поручинський В., Вілюра Т. Значення логістики для розвитку сільськогосподарських підприємств	153
Поручинський В., Федчик А. Бюджетна децентралізація та фінансова спроможність територіальних громад	154
Потапова А., Сучко О. Аналіз конкурентоспроможності дитячого розважального комплексу «Смугастий носоріг»	156
Рассадникова С. Трансформаційні виклики та рішення в системі регіонального природокористування	158
Слащук А., Ключко І., Панасюк Ю. Територіальні особливості міського розселення в Україні	159
Щьокіна Є. Інформаційно-аналітичне забезпечення бенчмаркінгу в розвитку регіону	161

СУЧАСНІ ГЕОДЕЗИЧНІ, ФОТОГРАММЕТРИЧНІ ТА ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРИТОРІЙ	164
Вакульчук Г., Мельник О. Програмне забезпечення нормативно-грошової оцінки населених пунктів	164
Єфімчук К., Радзій В. Формування сучасної системи реєстрації землі в Україні..	165
Каліщук К., Мельник О. Система глобального позиціонування (GPS): призначення, принцип дії та застосування	167
Костюк Т., Мельник О. Еколого-економічне обґрунтування вирощування горіхоплідних культур (фундук) на території Ківерцівського району Волинської області	169
Манько П., Мельник О., Волошин В., Волошин М. Дистанційні методи оцінки території НПП «Прип'ять-Стохід» за даними Sentinel-2	171
Мельнійчук М., Ахмедов Б., Мельнійчук М. Особливості нормативної грошової оцінки земель населених пунктів в Україні	174
Стельмащук В., Мельник О. Методи і технології дистанційного зондування Землі	177
ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ	179
Бенедюк В., Кравчук Н. Методичні особливості організації дискусійно-інтерактивного навчання на уроках географії (10-й клас)	179
Бенедюк В., Семенченко Ю. Методичні особливості організації екскурсій на підприємство у загальноосвітній школі	180
Кисельова О. Навчально-виховний потенціал натурних метеорологічних спостережень у шкільній географії	182
Потапова А., Бродасюк Ю. Реформа освіти в Україні	184
Потапова А., Чевжик О. Запровадження інклюзивної освіти у Мульчицькому НВК «ЗОШ I–III ст. – ДНЗ»	186
Пугач С., Митчик Ю. Facebook як альтернатива Moodle у дистанційному навчанні	187
Слащук А., Червінська О. Розвиток освіти в м. Луцьку: історико-географічний аспект	190
Сучко О., Пугач С. Переваги та недоліки подання заяви в електронній формі на вступ до закладів вищої освіти	193
Чижук Л. Медіаосвіта на уроках географії як елемент формування життєвих компетентностей учнів	195
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	197

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАТУРНИХ МЕТЕОРОЛОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ У ШКІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ

Сучасний рівень розвитку суспільства потребує людей, здатних до творчого самостійного мислення та об'єктивної оцінки рівня самореалізації знань і здібностей кожної особистості.

Однією з тенденцій впровадження освітніх технологій є перехід від навчання як функції запам'ятовування до навчання як процесу розумового розвитку, який дозволяє використовувати засвоєне. Сучасні освітні комп'ютерні технології дозволяють з успіхом вирішувати цю проблему. Але захоплення ними не повинно, на нашу думку, нівелювати «ручну» роботу вчителя. На відміну від традиційного формату організації навчального процесу, спілкування з учнями в природному середовищі має великі переваги. Спілкування з ними безпосередньо на природі відкриває можливості для встановлення контактів між учнем та учителем. Учні роблять свої перші «географічні відкриття», починають сприймати довкілля, і в ньому самих себе – по-новому.

На конкретних прикладах об'єктів і процесів у природному середовищі учні пізнають взаємовідносини, взаємозв'язки, взаємозалежність між ними. Безпосередні спостереження, аналіз їх результатів, виявлення нових закономірностей, формулювання висновків забезпечують за допомогою рефлексії діяльність учнів, формування у їхній свідомості ключових компетенцій.

При натурних спостереженнях відбувається інтеграція наскрізних ліній для формування загальних та предметних компетенцій. Підвищений інтерес суспільства до проблем змін клімату, впливу кліматичних процесів на життя, здоров'я, безпеку життєдіяльності людини сприяє розвитку кліматологічної освіти, насамперед, через шкільні природознавчі предмети, особливо географію.

У зв'язку з поширенням персональних комп'ютерів зростає суто споживацьке ставлення до інформації, часто неточної, псевдонаукової, яка споживачем практично не аналізується, не береться під сумнів, приймається як істина. Зокрема, це стосується прогнозів погоди і змін клімату так званими «народними синоптиками».

Спротивом такому «зомбуванню» може стати організація натурних спостережень учнів за погодою, здійснення порівняльного аналізу одержаних власних даних та прогнозів «народних синоптиків». Безумовно, одержані висновки сприятимуть критичному ставленню учнів до «фейкової» інформації, сприятимуть розвиткові аналітичного мисленнєвого процесу, прагненню до діалогу та пошуку доказів своєї думки.

Вчителі природознавства та географії при вивченні за шкільною програмою тем стосовно погоди та клімату пропонують учням збирати прикмети погоди, які часто не відповідають реаліям. По-перше, не можуть традиційні (сформульовані впродовж століть) ознаки погоди бути репрезентативними для будь-якої місцевості, зважаючи на різні географічні характеристики. По-друге, ці ознаки не враховують сучасних змін у ландшафтному середовищі: тепер дедалі частішими є несвоєчасні терміни появи бруньок на деревах і кущах, їх цвітіння, строки прильоту чи відльоту птахів тощо. Варто згадати випадки повторного цвітіння плодових дерев за аномально теплої осені, що останнім часом стало нерідкісним явищем. Достатньо скласти календар таких

прикмет на окремі дати або місяці року, що друкуються у ЗМІ, і перевірити, чи відповідають вони стану погоди та біоти на передбачувані строки, і можна впевнено стверджувати про відчутні незбіги. І це не можна пояснити випадковістю, бо процеси та явища в географічній оболонці, ландшафтному середовищі мають не завжди перманентний характер; у метеорологічних процесах, як найдинамічніших, відбуваються флуктуації, відхилення від основного просторового та часового напрямку розвитку ситуації. Тому широкий простір для учителя відкривається при організації натурних спостережень за погодою учнями різного рівня підготовки. Вони можуть бути короткостроковими та довгостроковими, мати індивідуальний або груповий характер. Такими можуть бути програми, проекти або окремі завдання, наприклад:

- довгострокові спостереження за місцевими ознаками різких змін погоди, що супроводжуються аналітичною роботою зі складання таблиць, матриць та їх аналізу і формулювання закономірностей;

- за даними самостійних метеорологічних спостережень складання на основі традиційних «календарів погоди» кліматодіаграм для кількох років і виявлення закономірностей ходу температури та опадів;

- складання пам'ятки погодно-кліматичної небезпеки та правил поведінки при несприятливих і катастрофічних погодних умовах;

- вивчення найпростіших елементів синоптичного коду з метою читання та аналізу синоптичних карт з Інтернету, а відтак – здійснення спроби власного прогнозу погоди.

Здійснення кожного проекту або програми, крім реалізації навчально-пізнавального потенціалу, спрямоване на формування практично всіх ключових і предметних компетейцій. Значущість завдань, які виконують учні, усвідомлення ними своєї ролі у громадському житті підсилюється використанням результатів досліджень на рівні місцевих органів управлінських структур, публікаціями в місцевій пресі. Найбільш перспективним уявляється оформлення науково-дослідницької роботи в рамках Малої академії наук.

Повертаючись до думки про необхідність пробудження інтересу дитини до природи, зменшення комп'ютерної залежності, що певною мірою сприяє вирішенню важливої соціальної проблеми – зомбування через Інтернет, привернемо увагу до можливостей пробудження емоційно-естетичних почуттів через спостереження змін у природі при настанні певних явищ. Наприклад, спостерігаючи утворення хмар і визначаючи їхній характер, можна з достатньою вірогідністю передбачити випадіння опадів.

Метеорологам відомо, що з купчасто-дощових хмар частіше випадають короткочасні зливові опади. Вони пов'язані з окремими хмарами або вузькими зонами хмар. Якщо небо затягнуте товщею шаруватих і шарувато-купчастих хмар, слід очікувати морось, яка за від'ємної температури містить дрібні сніжинки та сніжні зерна. Також досить часто опади випадають із шарувато-дощових та високошаруватих хмар. Такі опади зазвичай мають характер обложних, досить тривалих. Купчасто-дощові хмари передвіщають грозу. Якщо злива застала зненацька, за характером утворення пухирців на поверхні калюжі під час дощу можна впевнено стверджувати про її тривалість.

Усі ці явища та процеси мають наукове пояснення: нестійкий стан атмосферного повітря, його водність, величина крапельок води у хмарі, наявність у ній льодяних кришталіків тощо.

Загальновідомою є прикмета: якщо при заході сонця західна частина неба набуває кривавого кольору, на завтра очікується сильний вітер. Вранці на траві рясна роса – слід очікувати жаркої погоди. Такі прикмети знову ж таки мають наукове пояснення і не викликають сумніву, а відтак – допомагають спланувати відпочинок або роботу на відкритій місцевості.

Наближення негоди можна завбачити, спостерігаючи за характером проходження й виглядом (формою) хмар, які прямують із заходу на схід. Першими з'являються пір'ясті хмари, їх поступово замінюють пір'ясто-шаруваті. Далі йдуть пір'ясто-купчасті. За ними прямують шарувато-купчасті, ще далі за ними – купчато-дощові.

Відомо, що клімат України характеризується інтенсивною циклонічною діяльністю. Ми звикли до стереотипу: в антициклоні погода суха й морозна взимку, жарка влітку. В циклоні ж небо затягнуте хмарами, ідуть дощі, вітряно. Але циклони мають великі розміри, йдуть циклони один за одним зі швидкістю 40–80 км/год. (тому здається, що це один потужний циклон), у різних його частинах свій температурний режим, своя система вітрів, тому й погода різна. В передній частині циклону панують вітри південно-східного напрямку, температури відносно високі, хмари висококупчасті, опади обложні. У тилівій частині зливові опади випадають із купчато-дощових хмар. У південній частині іноді спостерігається морось у теплому повітрі.

Спостерігаючи й фіксуючи характер циклональної погоди, учні можуть спрогнозувати її на найближчий час, а збіг їхнього прогнозу з реальною погодною ситуацією сприятиме підняттю рівня самооцінки.

Усі зміни погоди ґрунтуються на закономірностях відносин атмосферної циркуляції, стану повітря, ландшафтних особливостях місцевості тощо, тобто практично всі перипетії погоди можна пояснити і здебільшого спрогнозувати.

Цілком очевидно, що натурні спостереження мають неоцінений навчально-виховний потенціал, оскільки вони спрямовані на формування загальних і предметних компетенцій, зокрема:

- навчально-пізнавальної – здобуття навичок спостережень, здійснення аналізу та синтезу одержаних результатів, порівняння, моделювання тощо;
- предметної (географічної) – обізнаність щодо географічних закономірностей у перебігу атмосферних процесів;
- картографічної – навички аналізувати синоптичну карту, тобто «сюжет погоди», і порівнювати одержані висновки з реальним перебігом погодотвірних процесів;
- інформаційної – вміння працювати з різними джерелами (довідниками, публікаціями, Інтернет-джерелами тощо);
- комунікативної та соціально-трудової – колективна робота зі збору інформації та натурних спостережень, обговорення, полеміка, диспути тощо;
- здоров'язберігаюча – адаптація до погодних та кліматичних змін, вміння та навички поводитися у небезпечних та екстремальних умовах.

Формування компетенцій в учнів можливе лише за умови сформованості цих же компетенцій у вчителів. Останнє забезпечується не лише теоретичним і практичним (аудиторними) курсами з метеорології та кліматології, але й навчальною польовою практикою з метеорології, програма якої повинна завбачати не лише інструментальні дослідження, а й натурні спостереження.

УДК 911.3

Потапова Алла, Бродасюк Юлія

potapova.alla@eenu.edu.ua, century_foxfilm@meta.ua

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

РЕФОРМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Рівень освіти населення будь-якої країни – це один із шаблів, на якому тримається її розвиток. Питання освіти беззаперечно є дуже актуальною проблемою,